

Ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học trong nghiên cứu khoa học của khoa tiếng Anh Trường Đại học Hà Nội

An Thủy Tiên*

*Khoa tiếng Anh, trường Đại học Hà Nội

Received: 12/3/2024; Accepted: 18/3/2024; Published: 28/3/2024

Abstract: Teachers at English Department at Hanoi University uses many different methods in their scientific research. One of the methods which is objective, accurate and reliable is the application of sociological investigation methods. Applying this method, in addition to properly and standardly following the processes, stages and steps, requires a clear understanding of the basic requirements.

Keywords: Sociological investigation; scientific research; English Department; Hanoi University

1. Mở đầu

Nghiên cứu khoa học (NCKH) của Khoa tiếng Anh là những nghiên cứu về ngôn ngữ, con người nước Anh, nghiên cứu làm sáng tỏ những quy luật của quá trình giảng dạy ngôn ngữ Anh (quá trình truyền thụ và lĩnh hội trong dạy học và giáo dục), bao gồm các vấn đề như: Mục tiêu, nội dung, hoạt động dạy của người dạy, hoạt động học của người học, các điều kiện bảo đảm... Do đó, ứng dụng điều tra xã hội học trong NCKH của Khoa tiếng Anh là quá trình thu thập xử lý thông tin về các vấn đề xã hội, hiện tượng xã hội liên quan đến xây dựng, bổ sung, phát triển giáo dục, đào tạo ngôn ngữ Anh, nhằm làm rõ thực trạng, nguyên nhân, xu hướng phát triển này. Từ đó đưa ra các kiến nghị, giải pháp có cơ sở khoa học, thực tiễn giúp các chủ thể quản lý ban hành các chính sách, văn bản pháp quy, góp phần đổi mới, nâng cao chất lượng giảng dạy ngôn ngữ Anh, đáp ứng yêu cầu của xã hội, các nhóm cộng đồng.

Thực tiễn cho thấy, điều tra xã hội học được sử dụng rộng rãi trong các nghiên cứu khoa học xã hội, trong đó có nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh trường Đại học Hà Nội. Trong các nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh, để có đầy đủ thông tin, số liệu đánh giá vấn đề nghiên cứu, thì điều tra xã hội học là phương pháp không thể thiếu. Điều tra xã hội học với các bộ công cụ từ xác định vấn đề điều tra, xây dựng phiếu hỏi đến xử lý số liệu... đã khẳng định được tính đặc thù, riêng có; mang lại tính khoa học chính xác, cụ thể, phản ánh đúng thực trạng của vấn đề cần nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh.

Điều tra xã hội học trong NCKH của Khoa tiếng Anh trường đại học Hà Nội giúp cho quá trình thu thập thông tin từ thực tiễn giảng dạy ngôn ngữ Anh

một cách khách quan, khoa học, phục vụ đắc lực cho quá trình hoạch định chính sách trong giáo dục, đào tạo của nhà trường và cho công tác lãnh đạo, quản lý việc giảng dạy ngôn ngữ Anh hiệu quả, khoa học; góp phần nâng cao vị thế, uy tín của trường Đại học Hà Nội. Bởi lẽ, thực chất việc ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học trong nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh là quá trình ứng dụng các quy trình, các khâu, bước của phương pháp điều tra xã hội học vào NCKH trong lĩnh vực ngôn ngữ Anh của Khoa tiếng Anh.

So với các phương pháp khoa học khác, ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học trong nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh ở trường Đại học Hà Nội, cho thấy tính thiết thực, hiệu quả của phương pháp này. Thông qua phương pháp điều tra xã hội học, nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh ở trường Đại học Hà Nội được cung cấp những thông tin có độ tin cậy cao, có tính trung thực, khách quan, chính xác, kịp thời. Theo đó, giúp cho chủ thể nghiên cứu xây dựng được những luận cứ, luận chứng khoa học để dự báo đúng đắn và giải quyết có hiệu quả các vấn đề mà lý luận, thực tiễn giảng dạy ngôn ngữ Anh của khoa tiếng Anh và thực tiễn giáo dục, đào tạo của trường Đại học Hà Nội đặt ra.

2. Ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học trong NCKH của khoa tiếng Anh Trường Đại học Hà Nội

Để có thể ứng dụng, khai thác có hiệu quả phương pháp điều tra xã hội học trong NCKH của Khoa tiếng Anh ở trường Đại học Hà Nội là vấn đề khó khăn, phức tạp. Muốn giải quyết tốt vấn đề này, đòi hỏi các chủ thể Khoa tiếng Anh, trường Đại học Hà Nội trong quá trình nghiên cứu phải thực hiện một số biện pháp

cơ bản sau đây.

2.1. Nhận thức đúng đắn vị trí, vai trò và bản chất của điều tra xã hội học trong NCKH của Khoa tiếng Anh.

Đây là biện pháp có ý nghĩa quyết định đến chất lượng, hiệu quả của việc sử dụng phương pháp điều tra xã hội học trong nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh. Bởi vì, chỉ dựa trên cơ sở của việc thực hiện tốt yêu cầu này, các chủ thể mới triển khai các khâu, các bước của quá trình nghiên cứu đảm bảo có tính khoa học, chặt chẽ, đáp ứng đúng với yêu cầu trong nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh, cũng như những vấn đề lý luận và thực tiễn giáo dục đặt ra.

Để thực hiện tốt biện pháp này, trước hết các chủ thể nghiên cứu cần nhận thức rõ điều tra xã hội học là phương pháp được sử dụng sâu, rộng trong nghiên cứu ở tất cả các lĩnh vực liên quan đến mối quan hệ tác động qua lại giữa con người với con người, giữa con người với xã hội và ngược lại. Cụ thể, mối quan hệ đó được thể hiện trên các lĩnh vực như: Các hiện tượng về dân số, lao động, việc làm; mức sống và phân tầng xã hội; hôn nhân và gia đình... Còn đối với nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh, đây là hoạt động nghiên cứu đặc thù, chủ yếu liên quan đến thực tiễn giáo dục và đào tạo ngôn ngữ Anh, cho nên việc sử dụng phương pháp điều tra xã hội học là phương pháp quan trọng với nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh. Bởi vì, không giống như các khoa học thuộc ngành ngôn ngữ, bên cạnh việc chứng minh, khẳng định tính hiệu quả của việc nghiên cứu bằng định tính, trong nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh còn đòi hỏi chứng minh, khẳng định bằng định lượng cao - nghĩa là cần phải có số liệu chính xác để làm căn cứ đánh giá thực trạng, đề xuất các giải pháp, kiến nghị phù hợp; đồng thời, cần chứng minh tính cần thiết, khả thi, hiệu quả của các giải pháp, kiến nghị đó trong thực tiễn.

Bên cạnh vấn đề trên, các chủ thể NCKH của Khoa tiếng Anh cần nhận thức rõ các cách thức thu thập thông tin có liên quan đến đối tượng mà mình nghiên cứu. Đó chính là các phương thức, thao tác khác nhau nhằm khai thác đối tượng nghiên cứu trong không gian, thời gian, địa điểm cụ thể. Khi nhận thức được vấn đề này, trong quá trình nghiên cứu, các chủ thể sẽ thu thập được những thông tin thiết thực, cần thiết nhất, bảo đảm cho việc nghiên cứu khoa học luôn có tính thuyết phục, hiệu quả cao cả về mặt lý luận và thực tiễn.

2.2. Sử dụng linh hoạt, sáng tạo các cách thức thu thập thông tin khác nhau của phương pháp điều

tra xã hội học trong quá trình NCKH của Khoa tiếng Anh.

Đây là biện pháp giữ vai trò quan trọng nhằm nâng cao tính hiệu quả, tính chính xác của thông tin mà chủ thể nghiên cứu cần thu thập. Thực tiễn hiện nay cho thấy, trong phương pháp điều tra xã hội học có nhiều cách thức thu thập thông tin khác nhau như: Phỏng vấn, quan sát, thực nghiệm, phân tích tư liệu... Vì vậy, các chủ thể trong quá trình nghiên cứu cần nắm bắt sâu sắc ưu, nhược điểm của các cách thức này; dựa trên cơ sở mục đích nghiên cứu, yêu cầu của từng vấn đề nghiên cứu mà có cách sử dụng các cách thức thu thập thông tin khác nhau.

Hiện nay, trong NCKH của Khoa tiếng Anh nói chung nên sử dụng tổng hợp các cách thức thu thập thông tin của phương pháp điều tra xã hội học. Tuy nhiên, trong từng một nội dung nhất định thì chủ thể cần lựa chọn từng cách thức riêng biệt sao cho phù hợp nhất. Cụ thể, nếu trong nghiên cứu đánh giá thực trạng đối tượng nghiên cứu, các chủ thể cần chú trọng cách thức thu thập thông tin thông qua phỏng vấn bằng phiếu anket, phỏng vấn sâu, quan sát thực tiễn và nghiên cứu tư liệu. Trong nghiên cứu đánh giá tính cần thiết, khả thi và hiệu quả của các giải pháp đề xuất nên chú trọng phương pháp thực nghiệm, điều tra bằng phiếu anket... Việc sử dụng các cách thức thu thập thông tin không được cứng nhắc, dập khuôn, máy móc, mà cần linh hoạt, sáng tạo trong từng điều kiện hoàn cảnh, nội dung cụ thể để hướng tới mục tiêu cuối cùng là đảm bảo các thông tin thu thập được luôn có tính khách quan, chính xác nhất.

2.3. Nắm vững và thực hiện đúng quy trình trong điều tra xã hội học.

Đây là biện pháp mang tính nguyên tắc, bắt buộc khi sử dụng phương pháp điều tra xã hội học trong NCKH của Khoa tiếng Anh. Bởi vì, nếu các chủ thể không nắm vững và thực hiện sai quy trình sẽ làm cho chất lượng thông tin thu thập không cao; không sát với thực tiễn đối tượng nghiên cứu; thậm chí, còn dẫn đến hiện tượng “đào lộn” tính chất, mức độ của đối tượng nghiên cứu. Theo đó, dù bất kỳ đối tượng nghiên cứu là gì, nhưng khi điều tra xã hội học, các chủ thể đều phải tuân thủ theo đúng quy trình gồm 8 bước sau:

Bước 1: xác định mục đích nghiên cứu

Bước 2: Xây dựng giả thuyết nghiên cứu

Bước 3: Xây dựng mô hình lý luận và thao tác hóa các khái niệm

Bước 4: Lựa chọn phương pháp thu thập thông tin

(Xem tiếp trang 201)

động cùng với các chủ đề gần gũi với cuộc sống làm cho buổi học rất vui nhộn và hấp dẫn, khiến SV thích nói tiếng Anh hơn. Hầu hết các em đều cho rằng, khi thực hành với chủ đề đầu tiên SV còn khá rụt rè, bỡ ngỡ và ngại nói, ngại tham gia. Nhưng đến chủ đề thứ ba được phân công, SV đã hào hứng và chủ động tham gia để có được kết quả tốt nhất.

3. Kết luận

Thực tế giảng dạy cho thấy việc nâng cao chất lượng dạy tiếng Anh nói chung và dạy kỹ năng nói tiếng Anh nói riêng cho SV phụ thuộc rất nhiều vào phương pháp giảng dạy. Tác giả đã dành sự quan tâm bằng cả trách nhiệm chuyên môn, thời gian và sự yêu thích tiếng Anh để triển khai các hoạt động nhằm giúp SV có được cách học nói hiệu quả. Bằng các hoạt động này, SV không chỉ nâng cao kỹ năng nói mà còn bồi đắp được động lực học tập, cũng như xác định rõ hơn lợi ích của việc học tiếng Anh. Qua các hoạt động thực hành nói, SV nhận ra rằng không ai

học ngoại ngữ mà không mắc lỗi. Do đó, SV cần tự tin và kiên nhẫn giao tiếp thật nhiều trong cuộc sống thực tế để có thể nâng cao kỹ năng và năng lực ngoại ngữ cho bản thân./

Tài liệu tham khảo

- (1) Bygate M. (1987), *Speaking*. Oxford University Press
- (2) Byrne, D (1986), *Teaching Oral English*. London. Longman Group UK Limited
- (3) Garrett Smith (2018) *Teaching Speaking in Non-Academic Contexts*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118784235.eelt0257>
- (4) Sonca Vo (2020) *Evaluating interactional competence in interview and paired discussion tasks: A rater cognition study* <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/tesj.563>
- (5). Nivja H. de Jong (2020) *Teaching Speaking* <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781405198431.wbeal1437.pub2>.

Ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học...(tiếp theo trang 192)

Bước 5: Soạn thảo bảng hỏi

Bước 6: Chọn mẫu điều tra

Bước 7: Tổ chức điều tra thực tế

Bước 8: Thu thập kết quả điều tra

2.4 Phân tích và xử lý kết quả điều tra phải đảm bảo tính trung thực, chính xác. Trong NCKH nói chung, nghiên cứu khoa học của Khoa tiếng Anh nói riêng, tính trung thực, chính xác được coi là yêu cầu có tính nguyên tắc, xuyên suốt trong các khâu, các bước của quá trình nghiên cứu; từ bước đầu tiên là lên ý tưởng cho đến công bố kết quả cuối cùng của vấn đề nghiên cứu. Trong quá trình này, tính trung thực, chính xác khi phân tích, xử lý kết quả điều tra được coi là vấn đề trung tâm, chi phối, ảnh hưởng rất lớn chất lượng, tính ứng dụng của công trình nghiên cứu. Để đáp ứng tốt với yêu cầu này, các chủ thể cần làm tốt một số vấn đề cơ bản sau:

Trước hết, sau khi kết thúc việc điều tra, các chủ thể cần thu thập trọn vẹn tất cả các dữ liệu có liên quan, đó là số lượng các câu trả lời phỏng vấn ở từng đối tượng cụ thể; các phiếu điều tra ở đã phát hành đến các đối tượng... Trên cơ sở đó, tổng hợp khách quan, chính xác từng câu trả lời; tuyệt đối không được có biểu hiện tổng hợp thiếu chính xác, tự điều chỉnh kết quả theo hướng như thêm/bớt/ tổng hợp sai các câu trả lời điều tra; hoặc có tư tưởng “điều tra cho

chiều lệ”, kết quả điều tra phục vụ cho nghiên cứu đề tài chủ yếu mang tính chủ quan cá nhân... Bên cạnh đó, khi xử lý các số liệu điều tra đòi hỏi cần sử dụng các phương pháp toán học thống kê như: Tính trung bình, phương sai, độ lệch chuẩn, tương quan... Theo đó, khi thực hiện vấn đề này, các công thức đưa ra phải đảm bảo chính xác tuyệt đối; các dữ liệu nhập phải ăn khớp, hài hòa.

3. Kết luận

Phương pháp điều tra xã hội học được ứng dụng nhiều trong các NCKH ở trường Đại học Hà Nội. Đặc biệt, trong NCKH của Khoa tiếng Anh, việc ứng dụng phương pháp điều tra xã hội học vừa góp phần làm rõ thực trạng ngôn ngữ Anh của Khoa tiếng Anh, vừa cung cấp luận cứ, bằng chứng khoa học cụ thể, xác thực giúp Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường hoạch định chủ trương, xây dựng kế hoạch, đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo trong tình hình mới./

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Minh Hạc (1986), *Một số vấn đề về giáo dục và của Khoa tiếng Anh*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
2. Trần Kiêm (1997), *Quản lý giáo dục và trường học*, Viện Của Khoa tiếng Anh, Hà Nội.
3. Phạm Văn Quyết (2001), Nguyễn Quý Thanh, *Phương pháp nghiên cứu xã hội học*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội